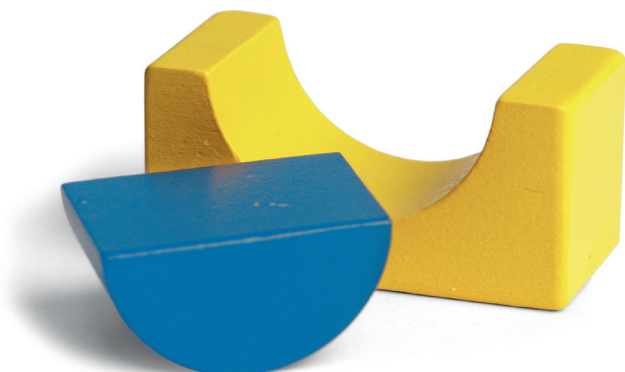

Konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

– så fungerar reglerna i konkurrenslagen

Utdrag ur konkurrenslagen (SFS 2008:579)

3 kap. konkurrenslagen (SFS 2008:579)

27§ Staten, en kommun eller ett landsting får förbjudas att i en säljverksamhet som omfattas av 1 kap. 5 § första stycket tillämpa ett visst förfarande, om detta

1. snedvrider, eller är ägnat att snedvrida, förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden, eller
2. hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens.

Förbud får inte meddelas för förfaranden som är försvarbara från allmän synpunkt.

En kommun eller landsting får även förbjudas att bedriva en viss säljverksamhet i fall som avses i första stycket. En sådan verksamhet får dock inte förbjudas om den är förenlig med lag.

Ett förbud gäller omedelbart om något annat inte bestäms.

28§ Det som sägs i 27§ gäller även ett förfarande eller en verksamhet i en annan juridisk person om staten, en kommun eller landsting direkt eller indirekt har ett dominerande inflytande över den juridiska personen genom ägarskap, finansiell medverkan, gällande regler eller på annat sätt.

Det som sägs om staten, en kommun eller ett landsting tillämpas då på den juridiska personen.

Om du vill ha informationen i ett alternativt format, som till exempel på lättläst svenska, punktskrift eller inläst på kassett/CD, kontaktar du Konkurrensverket via e-post konkurrensverket@kkv.se eller via telefon 08-700 16 00.

September 2010

Konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

Den här broschyren riktar sig till dig som vill veta mer om vad som gäller när offentliga verksamheter konkurrerar med privata företag. Här får du information om vilka regler som finns för att konkurrensen ska kunna ske på mer rättvisa villkor.

Vilka omfattas av reglerna?

Reglerna omfattar offentliga aktörer, det vill säga

- kommuner
- landsting
- staten, samt
- juridiska personer där en offentlig aktör har ett dominerande inflytande. Ett exempel är bolag som ägs av kommunen.

Varför finns reglerna?

Reglerna ska jämna ut förutsättningarna för offentliga och privata näringsverksamheters möjligheter att konkurrera med varandra. God konkurrens leder till sunda marknader som gynnar konsumenterna.

Offentliga aktörer har ofta helt andra förutsättningar än privata företag. En kommun går till exempel inte i konkurs utan har möjlighet att fortsätta att driva säljverksamheter som kanske går med förlust. Den kan också sälja varor eller tjänster samtidigt som den har till uppgift att bevilja tillstånd till företag och konsumenter som agerar på samma marknad. Det gör att risken är stor att konkurrensen snedvrids när offentliga aktörer säljer varor och tjänster i konkurrens med privata företag.

Vad innebär reglerna?

Reglerna innebär att stat, kommun och landsting kan förbjudas att sälja varor eller tjänster på ett sätt som begränsar konkurrensen. Även uthyrning innefattas. Kommuner och landsting kan dessutom förbjudas att bedriva viss säljverksamhet om den begränsar konkurrensen. Den som bryter mot förbudet kan bli tvungen att betala vite, det vill säga en viss förutbestämd summa pengar som går till statskassan.

Det är Stockholms tingsrätt som utfärdar förbuden och som beslutar om eventuellt vite. Den som vill överklaga ett förbud ska vända sig till Marknadsdomstolen.

Konkurrensverkets roll

Den som tycker att en offentlig aktör begränsar konkurrensen kan höra av sig till Konkurrensverket. Vi kan då vända oss till Stockholms tingsrätt för att få ett förbud utfärdat. Om vi inte tycker att det finns ett konkurrensproblem eller om vi anser att vi behöver prioritera andra tips, kan vi välja att avstå från att gå vidare med ärendet. Då kan det berörda företaget eller en sammanslutning av företag i stället vända sig direkt till Stockholms tingsrätt och begära att domstolen ska utfärda ett förbud.

Det här kan förbjudas

Lagar och regler bestämmer vilka säljverksamheter som kommuner och landsting får äga eller driva. Vad gäller förfaranden kan flera faktorer påverka bedömningen.

Säljverksamheter och förfaranden som kan förbjudas

Stockholms tingsrätt kan utfärda förbud mot hela säljverksamheter som drivs av kommuner, landsting och deras juridiska personer om de begränsar konkurrensen på marknaden. Tingsrätten kan också förbjuda vissa tillvägagångssätt, så kallade förfaranden, i säljverksamheter som drivs av stat, kommun, landsting och deras juridiska personer.

Förfaranden som kan förbjudas är

- sätta för låga priser, det vill säga underprissättning,
- behandla olika företag på olika sätt utan godtagbara skäl, eller att
- neka företag tillträde till så kallad strategisk nyttighet, till exempel viss infrastruktur, på rimliga villkor.

Vad som kan förbjudas beror på vilka de offentliga aktörerna är. Olika regler gäller för stat, kommuner och landsting.

Undantag från reglerna

Det finns säljverksamheter och förfaranden som inte kan förbjudas trots att de kan snedvrída eller hämma konkurrensen. Ett exempel är säljverksamhet som är förenlig med andra lagar, till exempel kommunallagen.

Förfaranden som bedöms vara försvarbara från allmän synpunkt kan inte heller förbjudas. Det betyder att konkurrensintresset vägs mot samhällets behov och intresse av säljverksamheten och hur den drivs. Tingsrätten tar hänsyn till skälen till förfarandet och hur mycket det begränsar konkurrensen. Förfaranden får dock aldrig strida mot en lag eller annan författning.

Checklista för dig som vill veta vad som kan och inte kan förbjudas

Undrar du om en viss säljverksamhet eller ett visst förfarande inom en säljverksamhet kan förbjudas? Det finns flera villkor som måste vara uppfyllda innan säljverksamheten eller förfarandet kan förbjudas enligt reglerna i konkurrenslagen. Vi har listat villkoren i en checklista som du hittar här nedanför. De fyra punkterna i checklistan ska du se som allmän vägledning. De kan inte ersätta juridisk rådgivning i ett enskilt fall.

1) Handlar det om en offentlig aktör?

Reglerna gäller enbart offentliga aktörer såsom kommuner, landsting och statliga myndigheter. De gäller också juridiska personer där offentliga aktörer har ett dominerande inflytande.

2) Handlar det om säljverksamhet?

Reglerna gäller enbart säljverksamhet, det vill säga när varor eller tjänster erbjuds på marknaden av en offentlig aktör. Det har ingen betydelse om säljverksamheten är vinstdrivande eller inte. Myndighetsutövning och inköpsverksamhet omfattas inte.

3) Begränsar säljverksamheten konkurrensen?

Reglerna gäller enbart när en offentlig säljverksamhet begränsar, eller hotar att begränsa, konkurrensen på marknaden. Reglerna gäller alltså normalt inte om en offentlig aktör driver en säljverksamhet som det inte finns något marknadsunderlag för ett privat företag att bedriva.

Varje fall är unikt och måste bedömas för sig. Reglerna är dynamiska – det som begränsar konkurrensen i ett fall behöver inte göra det i ett annat. Domstolens bedömning kan skilja sig åt från fall till fall beroende på till exempel regionala och lokala förutsättningar. På samma sätt kan det skilja sig över tid. Det som begränsar konkurrensen i dag behöver inte göra det om fem år.

4) Vad kan inte förbjudas?

Säljverksamheter som är förenliga med lag kan inte förbjudas, även om de skulle begränsa konkurrensen. Statliga säljverksamheter kan inte heller förbjudas, även om förfaranden i dessa kan det.

Konkurrensbegränsande förfaranden som är försvarbara från allmän synpunkt kan inte förbjudas.

Praktiska tips för offentliga aktörer

Konkurrensverket rekommenderar beslutsfattare inom stat, kommuner och landsting att se över hur förvaltningen och dess juridiska personer gör när de säljer varor och tjänster.

- Alla offentliga aktörer bör utforma en egen policy om hur de ska undvika att begränsa konkurrensen genom sina säljverksamheter.
- Alla offentliga aktörer bör se över sina verksamheter med jämna mellanrum, till exempel i samband med årsboksslut. Verksamheter och förutsättningar ändras över tid, det är därför översyn behöver ske upprepade gånger. Alla offentliga aktörer bör också genomföra en särskild kontroll när de startar nya eller expanderar befintliga verksamheter.
- Kommuner och landsting bör se till att deras säljverksamheter är förenliga med lag.
- Stat, kommuner och landsting bör se över hur de själva agerar (förfaranden) inom de verksamheter som säljer varor och tjänster.

Vänd dig till oss om du vill få en fråga prövad

Om du vill få en fråga prövad som handlar om en offentlig säljverksamhet som stör konkurrensen ska du vända dig till Konkurrensverkets tipsfunktion, se nedan.

På www.konkurrensverket.se hittar du bland annat ett färdigt frågeformulär som du kan fylla i om du vill lämna in en anmälan. Här finner du också Konkurrensverket prioriteringspolicy som beskriver vilka frågor vi går vidare med.

Om du behöver mer information

Besök vår webbplats www.konkurrensverket.se för att få mer information om konkurrenslagen och reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Här hittar du bland annat propositionen *Konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet på marknaden m.m (2008/09:231)* som ger god vägledning om reglerna.

Har du frågor är du välkommen att kontakta vår tipsfunktion på telefon 08-700 16 00, eller via e-post konkurrensverket@kkv.se.

KONKURRENSVERKET

Swedish Competition Authority

Adress 103 85 Stockholm

Telefon 08-700 16 00

Fax 08-24 55 43

konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se